

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Левочкиної Світлани Владиславівни
"Лінгвокогнітивні аспекти онімів у художньому тексті в жанрі фентезі
(на матеріалі творів Урсули Ле Гуїн)",
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.02.04 — германські мови

Рецензована дисертація присвячена тій проблематиці літературної ономастики, яка вже отримала назву фентезі-ономастики. *Актуальність* лінгвістичного звернення до власних назв в англійських художніх творах жанру фентезі зумовлена не лише постійним розширенням об'єктів назвоначої науки, наразі у бік когнітивних студій онімів, а й зростанням уваги до ідіожанрових аспектів письменницької творчості, у тому числі в конструюванні власних назв, і до встановлення ролі окремих шарів художнього простору, включаючи ономастикон, у синергії художнього світу твору. *Актуальність* дисертаційного дослідження С. В. Левочкиної підкріплюється ще й її органічною убудованістю в межі наукової концепції Семантики лінгвальних мереж, запропонованої проф. С. А. Жаботинською, із проекцією на художній текст.

Новизну рецензованої праці складає значний спектр цікавих результатів і висновків, пов'язаних з пошуком певної системності в побудові номінативного простору ономастикону фентезійних творів Урсули Ле Гуїн, присвячених Чарівній країні Земномор'я. Розкриття цієї системності досягається завдяки залученню багатомірної ієрархічної концептуальної матричної моделі (концептосфера → тематичні домени → парцели → субпарцели → концепти → оніми), побудова якої дозволяє не лише визначити характер зв'язків між окремими онімами і їх групами, а й встановити за результатами кількісного аналізу онімну щільність як показник активності онімів на різних ділянках номінативного простору художнього твору. Отже, *новими* є і власне емпіричний матеріал, і дослідницький контекст розгляду онімів і їхньої ономазіологічної структури за алгоритмічним принципом. *Новизною* відрізняється поетапна методика аналізу, де поєднано лінгвістичний коментар з його графічним супроводом, зважаючи на те, що значний обсяг супровідного матеріалу винесено у досить інформативні і великі за обсягом Додатки (с. 242–301).

У побудові тексту дисертації є певні особливості. Вона складається з двох розділів, де перший поєднує теоретичні засади дослідження (з опорою на філософські, семіотичні, семантичні і когнітивні теорії значення та номінації) з методологічними (де визначаються процедури аналізу, включаючи застосування трьох різновидів коефіцієнтів – онімної варіативності, референтної частотності і онімної частотності), а другий є суто дослідницьким. Це дещо незвично, але виправдано зважаючи на те, що дослідницький розділ є структурно гомогенним і всі його підрозділи будуться за однотипним принципом. Послідовно розглядаються чотири основні тематичні домени концептосфери ЧАРІВНА

КРАЇНА ЗЕМНОМОР'Я (ЧАРІВНИЙ СВІТ, ЗВИЧАЙНИЙ СВІТ, ВІРУВАННЯ та ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ), де спочатку вираховується онімна щільність парцел, а потім детально аналізується онімна наповненість цих конститутивних парцел.

Достовірності проведеному дослідженню надає репрезентативний обсяг фактологічного матеріалу (929 власних назв у 7976 вживаннях, вилучених з чотирьох романів американської письменниці), детальнішим чином препарованого і наочно представленого у Додатках. Цьому сприяє чітко відпрацьована методика дослідження, яка включає п'ять послідовних етапів аналізу (с. 71–76).

Теоретична значущість дисертації зумовлена аргументованістю вихідних теоретичних положень, тяглістю дослідницьких традицій Черкаської когнітивно орієнтованої ономазіологічної наукової школи, яку гідно продовжує і розвиває дисертантка, та збагаченням традицій радянської і пострадянської теорії номінації новітніми досягненнями когнітивної лінгвістики.

Практична цінність отриманих результатів, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, впливає із доцільності їх застосування у викладанні теорії та практики англійської мови, зокрема в аспекті когнітології, лексикології і когнітивно орієнтованої літературної ономастики. Результати цієї праці доцільно використовувати на практичних заняттях з англійської мови і інтерпретації тексту для розвитку власне мовленнєвої і соціокультурної компетенцій майбутніх філологів.

Отже, спираючись на здобутки своїх попередників, дисертантка, С. В. Левочкіна, пропонує **власний, оригінальний підхід** до аналізу і структурування номінативного простору ономастикону художніх текстів жанру фентезі. Запропонована модель опису й інтерпретації емпіричного матеріалу, чітко викладена в тексті двох розділів, висновках до них і Загальних висновках, виглядає несуперечливою і достатньо переконливою, тому вона може надалі слугувати тією альтернативною концептуальною й інструментальною рамкою, в межах якої розбудовуватимуться когнітивно орієнтовані ономастичні студії, у тому числі і в аспекті міжмовного зіставлення.

На тлі загального позитивного враження від рецензованої праці хотілося б висловити декілька міркувань і зауважень, які переважно мають дискусійний характер і не впливають на загальну оцінку виконаного дослідження.

1. Перше зауваження стосується не зовсім послідовного, на мій погляд, окреслення предмету дослідження, який у назві роботи позначається дещо дифузно – як лінгвокогнітивні аспекти онімів, далі по тексту як лінгвокогнітивна природа онімів (с. 20) і вже точніше на с. 19 і с. 21 (мета та власне предмет) як лінгвокогнітивні засади творення власних імен у фентезійних творах Урсули Ле Гуїн. Якщо сама авторка пов'язує об'єкт дослідження з ономастикомом цих творів (с. 21) як певною системою власних назв, логічніше було б назвати дисертацію «Ономастикон англомовних художніх текстів жанру фентезі».

лінгвокогнітивні засади творення (на матеріалі творів Урсули ле Гуїн)». У такий спосіб горизонти очікування читачів, включаючи й опонентів, були б чіткішими.

2. Друге зауваження має стосунок до окреслення дисертанткою спектру функцій власних імен у досліджуваних творах (с. 44–48), що є дещо умоглядним, бо не спирається на аналіз відповідних контекстів (аналіз яких загалом у дисертації практично відсутній). Поряд з цим, важко погодитися, що текстотвірна функція онімів (як одна з п'яти, що їх виділяє авторка) зводиться лише до забезпечення зв'язності та цілісності тексту. Навіть на перший погляд, без занурення в аналіз, очевидною є вагома роль онімів у формуванні багатогранних виявів текстуальності аналізованих творів. Водночас, хотілося б почути, чи вбачає здобувачка ту чи іншу специфіку реалізації зазначених нею у роботі функцій онімів (номінативної, характеризувальної, інформативної, художньо-стилістичної та текстотвірної) саме у фентезійних творах письменниці.

3. Третя група зауважень має, скоріше, рекомендаційний характер і стосується окремих термінів, тлумачень та позначень. Так, не зовсім зрозумілим видається терміносполучення «інтелігентні вузли» (с. 60). Трохи штучним, недостатньо доместикованим виглядає переклад власної назви “Immanent grove” як «Іманентний гай» (с. 83). На мою думку, навряд чи варто називати поетапну методика аналізу всієї сукупності онімів у досліджуваних творах (до речі, дуже вдалу) теоретичною схемою (с. 2, 7 автореферату, с. 21 дисертації), тим більше що вона має передовсім прикладний характер. Прикметно, що у тексті дисертації, на відміну від автореферату, термін «теоретична схема» у контексті пояснення методології аналізу (с. 71) правомірно не фігурує.

Дещо сумнівним виглядає ототожнення текстових референтів онімів з художніми образами (с. 22–23), тим більше, що дисертантка у положеннях на захист (п. 2) в авторефераті ототожнює художній образ вже не з самим референтом, а з референтним значенням (яке далі називається номінативним – с. 14 автореферату) «літературної власної назви, що конститується всією інформацією, наданою в тексті про носія цієї ВН» (с. 4 автореферату), де художній образ стає референтним значенням оніма (с. 6 автореферату). З іншого боку, у Висновках йдеться про те, що така інформація формує художній образ (с. 15 автореферату). Натомість у тексті дисертації, у тому самому п. 2 положень, що винесено на захист, відсилка до художнього образу відсутня (с. 23). Залишається не зовсім зрозумілим, на чие тлумачення художнього образу спирається здобувачка. Також хотілося б почути більш детальні роз'яснення дисертантки стосовно співвідношення понять «текстовий референт оніма», «референтне значення оніма», «інформація» та «художній образ» у контексті поняттєвої рамки дослідження.

Інші зауваження мають спорадичний характер і стосуються, в основному, декількох росіянізмів (с. 34 – Ю. А. Карпенко замість Ю. О. Карпенко, 46 – понятійний замість поняттєвий, 61 і далі – пропозиціональний, краще пропозиційний) та друкарських помилок у тексті дисертації (с. 33 – П. Сюрен

